

Людмила АНДРОЩУК,
 orcid.org/0000-0002-5702-675X

доцентка,
 завідувачка кафедри хореографії
 Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
 (Київ, Україна) l.androshchuk@kubg.edu.ua

СПЕЦИФІКА СТВОРЕННЯ ОБРАЗІВ ПЛАСТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ВИСТАВИ «ЖІНКИ, ЩО ТАНЦЮЮТЬ З ВОВКАМИ»

У статті розглянуто поняття «образ» у мистецтві, проаналізовано праці науковців та практиків минулого та сучасності, присвячені дослідженням художнього образу. Обґрунтовано ознаки художнього образу, такі як метафоричність, асоціативність, парадоксальність, індивідуальність, емоційність, динаміка та розвиток, національний і культурний контекст. Охарактеризовано види образів, такі як реалістичний, фантастичний, образ-гротеск, алегоричний. В статті висвітлено досвід створення образів вистави «Жінки, що танцюють з вовками» пластичного театру «Метаморфоза (м. Київ. Культурний кластер «Краків»)), яка розкриває глибини жіночої душі через пластику та рух. На прикладі створення авторського проєкту підкреслено роль мистецтва танцю у підтримці жінок під час війни. «Жінки, що танцюють з вовками» – це історія про повернення жінки до свого першоджерела, де природність і сила стають основою її трансформації. В статті представлено етапи підготовки вистави (1. Знайомство. 2. Розробка концепції вистави. 3. Створення пластичної вистави. 4. Презентація вистави перед глядачами). Образи вистави створено на основі дослідження Архетипу Дикої Жінки, Кларисою Пінколою Естес. В роботі проаналізовано процес створення образів пластичної вистави (вибір музичного матеріалу; створення лексики через природний рух, переживання та емоційний стан жінки; поєднання емоційного стану жінки з природними явищами; побудову історії на основі зв'язку жінок на кожному етапі життя: від юності до зрілого віку; маніфестація – відповідь на запитання «Хто я?», вербально через осмислення своїх емоцій, почуттів, переживань). В публікації представлено, як на основі усвідомлення унікальності особистості та її життєвої історії, зв'язку з природою було створено п'ять образів жінок.

Ключові слова: художній образ, хореографія, пластична вистава, етапи створення вистави, архетип.

Ludmyla ANDROSHCHUK,
 orcid.org/0000-0002-5702-675X

Associate Professor,
 Head of the Department of Choreography
 Borys Hrinchenko Kyiv Metropolitan University
 (Kyiv, Ukraine) l.androshchuk@kubg.edu.ua

SPECIFICS OF CREATING IMAGES FOR A PLASTIC TRANSFORMATIONAL PERFORMANCE “WOMEN DANCING WITH WOLVES”

The article considers the concept of «image» in art and analyses the works of scholars and practitioners of the past and present devoted to the study of the artistic image. The features of the artistic image, such as metaphorical, associative, paradoxical, individual, emotional, dynamic and development, and national and cultural context are analysed. The types of images are characterised, such as realistic, fantastic, grotesque and allegorical. The article highlights the experience of creating the performance ‘Women Dancing with Wolves’ by the Metamorphosis plastic theatre (Kyiv, Krakow Cultural Cluster), which reveals the depths of the female soul through plasticity and movement. The author's project highlights the role of dance in supporting women during the war. ‘Women Dancing with Wolves’ is a story about a woman's return to her original source, where naturalness and strength become the basis of her transformation. The article describes the stages of the production (1. Getting to know each other. 2. Development of the concept of the performance. 3. Creation of a plastic performance. 4. Presentation of the performance to the audience). The images of the performance are based on the study of the Wild Woman Archetype by Clarissa Pinkola Estes. The paper analyses the process of creating the images of a plastic performance (choice of musical material; creation of vocabulary through natural movement, experience and emotional state of a woman; combination of the emotional state of a woman with natural phenomena; building a story based on the connection of women at every stage of life: from youth to adulthood; manifestation – the answer to the question ‘Who am I?’, verbally through the comprehension of their emotions, feelings, experiences. The publication presents how five images of women were created based on the awareness of the uniqueness of the individual and his/her life story, connection with nature.

Key words: artistic image, choreography, plastic performance, stages of performance creation, archetype.

Постановка проблеми. Вивчення теми художнього образу є надзвичайно актуальним, так як при постановці хореографічного твору саме образ є фундаментом майбутнього номеру. Дослідження, висвітлене у статті, полягає у визначенні особливостей побудови сценічних образів у пластичній трансформаційній виставі, що базується на поєднанні театральних та хореографічних прийомів. Концепція вистави «Жінки, що танцюють з вовками» базується на дослідженнях архетипів та психологічних особливостей індивідуальності виконавців. На основі розкриття жіночої сутності через пластичні засоби виразності, символіку створено образи реальних жінок, які у виставі презентують себе як унікальну особистість та трансформують свій внутрішній емоційний стан в рух.

Мета статті – представити досвід створення образів пластичної трансформаційної вистави «Жінки, що танцюють з вовками».

Аналіз досліджень. Проблема образу в мистецтві привертає увагу вчених з древніх часів до наших днів. Образ в мистецтві вивчали Коновалова О., Левчук Л., Максименко Ю., Синенький Д., Шевченко А., Щербань О. Дослідженню образу в хореографічному мистецтві присвячені праці Бойко О., Герц І., Журавльової А., Колногузенка Б., Кривохижі А., Лань О., Літовченко О., Кебас О., Кеби М., Мови Л. та ін.

Виклад основного матеріалу. Дослідженню проблеми художнього образу присвячена низка праць науковців та практиків минулого та сучасності.

У мистецтві термін «художній образ» має два основних значення: 1) образом називають специфічну форму пізнання та відображення дійсності в мистецтві; 2) специфічна форма буття художнього твору в усіх складових його елементів.

Енциклопедичний словник з культурології пропонує наступне визначення художнього образу: «Характерна для мистецтва форма відображення дійсності, що виражає специфіку мистецького бачення світу. Образ хореографічний відображає абстрактну творчу ідею в конкретній чуттєвій формі. Образ хореографічний – це також окремі творчі прийоми, застосовані митцем (метафори, гіперболи, порівняння тощо), загалом будь-яке похідне від художнього твору. Основними етапами, рівнями хореографічного образу є: творчий образний задум, художній твір, образ-сприйняття (співтворчість) художнього твору (Культурологія: енциклопедичний словник, 2013: 303).

«Особливою формою пізнання дійсності в мистецтві, а водночас і його оцінкою, є художній образ, у якому відображено ознаки живого спогля-

дання і абстрактного мислення» (Герц І., Мова Л., Кебас О., Бойко О., Журавльова А. 2021: 153).

На думку Ю. Максименка та Д. Синенького у мистецтві поняття «образ» розглядають двох аспектах: 1) як позначення образу конкретного героя, як означення прийому чи засобу художньої виразності (метафора, гіпербола, порівняння); 2) образ інтерпретується як цілісна форма відображення реального світу, як художня модель цього світу, що втілюється у певному художньому творі. (Максименко Ю., Синенький 2009: 181).

«Особливістю художнього образу є його змістовність – коли він в узагальненому, стислому вигляді змальовує широкі картини життя людей, природи, суспільства, а також конкретність – коли в одиничному сконцентровано і зображено широкі явища, характери однотипних людей або предметів» (Герц І., Мова Л., Кебас О., Бойко О., Журавльова А. 2021: 156).

Поняття і художній образ різні за формою та за змістом. Якщо поняття описує предмет об'єктивно таким, який він є в дійсності, то художній образ – прагне надати об'єктивну картину змалюваної дійсності такою, якою її бачить і емоційно переживає автор, тобто у формі її суб'єктивно-емоційного сприйняття (Герц І., Мова Л., Кебас О., Бойко О., Журавльова А. 2021: 157).

В своїй науковій праці Щербань О. опирається на дослідження Шевченка А., який трактує загальнокультурну функцію художнього образу як його здатність продукувати нові думки, зокрема глядач зазнає примусового впливу образно-символічної системи твору, завдяки якій, відбувається трансформація і його саморозуміння, і розуміння ним різних сфер об'єктивної реальності, а в граничному варіанті – і трансформація його особистісного світовідношення (Щербань О. 2010: 65).

На думку Кривохижі А. Образ у хореографічному творі – це узагальнення через характерність тексту до конкретної типовості, тільки такий підхід може створити яскраву особистість, яка своєю дією розкриває сюжет та ідею твору.

Процес побудови образу в музиці і в танці йде через пізнання дійсності, від живого спостереження до абстрактного мислення, бо таким є шлях пізнання істини (Кривохижа А. М. 2020: 60).

Лань О. в своїй праці зазначає, що «Хореографічний образ – цілісне вираження в танці почуття і думки, людського характеру. Образний танець змістовний, емоційний, сповнений внутрішнім змістом. Створити художній образ – означає змалювати в танці дію або характер, втілити на основі правдивого вираження почуттів, певну ідею» (Лань О. 2019: 22).

Серед ознак художнього образу:

– Метафоричність, що полягає у перенесенні ознак одного предмета чи явища на інший на основі їхньої схожості;

– Асоціативність, що розкриває одне явище, але намагається викликати за асоціацією інше;

– Парадоксальність, яка дозволяє автору виходити за межі загальноприйнятих норм щодо розуміння та відображення об'єктивної дійсності і характеризується глибиною змісту, суперечливістю та несподіваністю;

– Індивідуальність, що демонструє одночасно унікальність образу та приховану універсальну ідею, яка свідчить про його узагальненість;

– Емоційність, яка впливає на емоції глядача та є мірилом цінності художнього твору;

– Динаміка та розвиток, які забезпечують трансформацію героя;

– Національний і культурний контекст.

Серед видів образів реалістичний, фантастичний, образ-гротеск, алегоричний та інші.

Реалістичний образ – містить у своїй індивідуальній формі узагальнення життєвих явищ, почуттів, дій багатьох людей.

Фантастичний образ – це художній образ, який створений уявою митця і існує у вигаданій, надприродній або альтернативній реальності, що порушує закони реального світу.

Образ-гротеск – (химерний) ґрунтується на поєднанні реального та нереального, трагічного та комічного, прекрасного та потворного.

Алегорія – спосіб двопланового художнього зображення, що ґрунтується на приховуванні реальних осіб, явищ і предметів під конкретними художніми образами, які переважно є втіленням абстрактних понять, які можна розкрити аналітично.

Створюючи виставу ми досліджували питання Архетипу Героя, який лежить в основі створення образу. На думку Юнга, архетип – це спадкові форми й ідеї, які спочатку не мають певного конкретного змісту, є формою «дорационального» психічного; установки колективного несвідомого, які виявляються в духовному житті індивіда як певні успадковані психічні чинники, що не зумовлені індивідуальними, етнічними чи расовими особливостями. Архетип виявляє себе в сновидіннях, галюцинаціях, невротичних симптомах, а також у символічних образах релігій, міфологій, мистецтва (Культурологія: енциклопедичний словник, 2013: 29).

Воглер К., досліджуючи міфологічні структури в мистецтві, стверджує, що «мовою психології архетип Героя зображує те, що Фройд назвав его – тією частиною особистості, яка відділяється від

матері та приймає себе відмінною від решти людської раси. І хоча Герой – це той, хто може вийти за межі та ілюзії его, спочатку всі Герої – це его. Герой – це «Я», ота єдина й особиста ідентичність, яка вважає себе окремою від решти групи... Архетип Героя – це пошук его своєї ідентичності та цілісності» (Воглер К., 2023: 31).

Поділимося досвідом створення вистави, яка розкриває глибини жіночої душі через пластику та рух. На прикладі створення образів авторського проєкту ми хочемо підкреслити роль мистецтва танцю у підтримці жінок під час війни. Мистецтво танцю під час війни має особливе значення, оскільки через рухи, пластичність і ритм воно здатне передати емоції, які важко висловити словами. Танці об'єднують людей, підтримують їх моральний стан і служать потужним інструментом комунікації.

«Жінки, що танцюють з вовками» – це історія про повернення жінки до свого першоджерела, де природність і сила стають основою її трансформації.

Учасниці театру «Метаморфоза» своїм проєктом прагнули привернути увагу суспільства до важливості підтримки жінок, які пережили сексуальне насильство від російських військових <https://ffu.foundation/cases/dopomoga-ukrayinskim-zhinkam-yaki-perezgili-seksualne-nasilstvo-vid-rosijskih-vijskovih>

Вистава, яку презентували учасники пластичного театру «Метаморфоза» (творча студія культурного кластеру Краків (м. Київ, вул. Русанівська набережна 12, створена 1.04.2024 року), відбулась 30.09.2024 року в Національному Центрі Театрального Мистецтва ім. Леся Курбаса (Фото 1).

Фото 1

Керівник пластичного театру та режисер проєкту – Людмила Андрощук. Учасниці театру – непрофесіонали, люди різних професій, які прагнуть досліджувати себе через танець. Вистава стала першим проєктом творчого об'єднання.

Підготовка вистави включала 4 етапи: 1. Знайомство, створення атмосфери довіри. 2. Розробка концепції вистави. 3. Створення пластичної вистави. 4. Презентація вистави перед глядачами.

На підготовчому етапі ми знайомилися, намагалися створити максимально комфортну і той же час дискомфортну атмосферу, щоб вибудувати довіру та одночасно виходити за рамки комфорту, щоб рухатися назустріч з власним Я через своє тіло та свої емоції. Дослідження себе в русі – складна і цікава робота.

Завдання підготовчого етапу: адаптація; створення пластичних портретів; пошук ідеї майбутньої вистави.

Етап розробки концепції вистави базувався на ідеї пошуку взаємозв'язків між жінками, максимальної реалізації творчого потенціалу учасників колективу та розкритті внутрішнього Я кожної учасниці.

Потрібно було відповісти на запитання: «Що об'єднує всіх цих жінок?». Всі вони прагнуть до самореалізації, їм потрібна підтримка в складні часи, вони мають прожити емоції у відповідності до своїх переживань на даному етапі життя. Всі вони просто хочуть бути щасливими, так як і всі жінки, які жили до нас, і які будуть після нас. Тому ми вирішили обрати образ Архетипу Жінки.

До теми архетипів ми зверталися вже неодноразово в своїй творчості. В 2023 році в Київському

столичному університеті імені Бориса Грінченка відбулася прем'єра пластичної трансформаційної вистави «Метаморфоза», яку створено на основі архетипу Богині-Матері (12.12.2023 р.).

Питання Архетипу Дикої Жінки в своїй книзі «Та, що біжить з вовками. Архетип дикої жінки у міфах та легендах» дослідила Клариса Пінкола Естес.

На думку авторки книги: «Без неї жінки втрачають впевненість кроків своєї душі. Без неї вони забувають, навіщо вони тут, і стримуються, коли ліпше було б опиратися. Без неї вони беруть надто багато, або надто мало, або взагалі нічого. Без неї вони мовчать, коли насправді всередині все кипить. Вона – їхній орган контролю, серце їхньої душі так само, як людське серце регулює фізичне тіло. Коли ми втрачаємо зв'язок з інстинктивною душею, то живемо в напівзруйнованому стані, а образи та сили, даровані жінці від природи, не мають змоги розвиватися вповні» (Естес К. П., 2023: 17).

Основним завданням вистави для учасників проєкту зрозуміти і відчувати себе, своє тіло та власні емоції, відчувати незримий зв'язок з усіма попередніми поколіннями жінок, які будь-коли жили на планеті Земля (фото 2).

Процес створення образів пластичної вистави передбачав:

- 1) вибір музичного матеріалу у відповідності до свого внутрішнього ритму та світовідчуття;
- 2) створення лексики через природний рух, переживання та емоційний стан жінки;
- 3) поєднання емоційного стану жінки з природними явищами, демонстрація нашого нерозривного зв'язку з природою;

Фото 2

4) побудову історії на основі зв'язку жінок на кожному етапі життя: від юності до зрілого віку;

5) маніфестація – відповідь на запитання «Хто я?», вербально через осмислення своїх емоцій, почуттів, переживань.

На основі усвідомлення унікальності кожної жінки та її життєвої історії було створено п'ять образів, які ми пов'язали з природними явищами:

1. Олена «Дівчинка, яка танцює» (дощ).

2. Катя «Вільна жінка власних мрій» (вулкан).

3. Даша «Це починалося не з мене» (вогонь).

4. Женья «Віч на віч з природою Любові Життям-Смертю і знову життям» (заметіль).

5. Людмила «Відродження» (море). У виставі створено реалістичні образи, в яких узагальнено почуття, дії жінок різного віку впродовж життя на основі досвіду та усвідомлення своїх життєвих цінностей та власної трансформації.

Образ Олени уособлює юну дівчину, яка живе в очікуванні щастя. Кожна дівчина мріє стати нареченою і очікує на своє кохання як на справжнє диво. В сцені «Дівчинка, яка танцює» використані шматки білої тканини, які символізують душевну чистоту і щирість, біле полотно життя, на якому Жінка буде писати свою долю. Дівчинка, яка танцює, наповнена щастям і мріями. Ця дівчинка живе в кожній жінці впродовж всього життя. Символічний дощ омиває чистоту та невинність юного віку, вона ще не знає, що чекає на неї попереду. Прекрасна наречена не бачить за вуаллю дощу проблем, які чекають на неї впродовж життя.

Образ Каті створено на основі узагальненого образу жінки, яка зіткнулась з першими серйозними проблемами в житті, які схожі на вибух вулкана. Щоденні справи, знайомі обличчя, стали відчуття контролю – усе це створювало ілюзію безпеки. Але раптом прийшло те, чого Жінка не очікувала: перше справжнє потрясіння.

Ця подія була, як раптовий вибух вулкана. Земля, що здавалась твердою, почала хитатися під ногами. Те, що вчора було стабільним, сьогодні руйнувалося на дрібні уламки. Усе, що вона знала про себе і світ, здавалося, обернулося попелом. Її серце, мов гаряча лава, розливалось болем, але цей вулкан, що зруйнував її минуле, розкривав у ній щось нове. У цьому хаосі народжувалася інша Жінка. Вперше за багато років вона відчула, як в її жилах пульсує жага до життя, незважаючи на біль. В найскладніший період свого життя вона стала вільною жінкою власних мрій. Протистояння вулкану в сцені символічно представлене двома шматками червоної та чорної тканини.

Образ Даші у сцені «Це починалося не з мене» пов'язаний зі стихією вогню.

Стоячи на порозі нового етапу свого життя, Жінка відчувала, що вогонь огорнув її з голови до ніг, одночасно зігрів своїм теплом і знищив до тла. Її життя ніби розкололося на «до» і «після». Воно було схоже на пожежу, яка виривається зсередини. Це не було просто випробуванням – це була трансформація. Вона згоріла у вогні, щоб відродитися. В сцені використовуються полоски еластичної тканини червоного кольору, які символізують вогонь.

Після повного знищення вогнем та відродження наступний виклик життя позбавляє Жінку сил холодом заметілі. Женья стояла посеред білої снігової пустелі. Заметіль шмагала її обличчя, пробиравась у найменші шпаринки одягу, холодила серце. Вона не відчувала ані болю, ані втоми – лише глибоку, майже фізичну порожнечу. Ця зима здавалась вічною. Її життя, колись таке тепле, повне барв і звуків, тепер здавалось застиглим у крижаній оболонці.

Замерзлі пальці злипалися, її тіло вже не відчувало холоду. Вона закрила очі, відчуваючи, як життя повільно згасає. Але в тій тиші, серед нескінченного холоду, Женья раптом відчула щось інше. Вона впала назад зі схрещеними на грудях руками, її впили Жінки, одягнули на нею неймовірну білу сукню, яка була схожа на гамівну сорочку. Жінки стали частиною сукні головної героїні.

І тоді Женья відчула, як її серце почало битися інакше. Не важко, не повільно, а сильно, майже болісно, вириваючись із грудей. Ця заметіль більше не могла заморозити її. Вона стояла серед снігу, але тепер уже не була мертвою. Із заметілі Жінка виходила вже іншою – тією, яка пережила смерть, щоб знову зустрітися з життям. В сцені використано двохсторонню біло-чорну тканину, яка символізує білі та чорні сторони життя та біле еластичне полотно, яке перетворюється на сукню-гамівну сорочку.

Остання сцена – «Відродження», в якій створено образ зрілої жінки.

Море завжди було стихією Людмили. Вона пройшла крізь всі випробування життя, була омита дощем, зруйнована вулканом, знищена вогнем, вбита холодною заметіллю. І ось вона повернулася до свого моря. Колись воно здавалось їй буремним, страшним, як її власне життя, сповнене штормів і втрат. Але час минув, і сьогодні це море стало її дзеркалом. Тепер вона розуміла: кожен шторм, кожна хвиля, кожен біль були не лише випробуваннями, а й частиною її шляху до себе. Її зрілість принесла їй найбільший подарунок – гармонію. Вона перестала боротися зі світом, перестала тікати від своїх почуттів і страхів. Людмила пройшла через усе: через зради, само-

тність, розчарування. Але вона зуміла знайти себе серед цього хаосу. Вона знову навчилася любити, спочатку – себе, потім – світ навколо. А тепер вона любила життя у всій його глибині. Жінка знала: життя – це не боротьба, це танець із стихіями, і вона, нарешті, навчилася танцювати.

В сцені «Відродження» символічно використана червона тканина, яка передає почуття Жінки, які метафорично уособлюють море.

Висновки. Отже, «художній образ» – це специфічна форма пізнання та відображення дійсності в мистецтві. Ознаками художнього образу є метафоричність, асоціативність, парадоксальність, індивідуальність, емоційність, динаміка та розвиток, національний і культурний контекст. Серед види образів: реалістичний, фантастичний, образ-гротеск, алегоричний. Досвід створення образів вистави «Жінки, що танцюють з вовками» пластичного театру «Метаморфоза» на основі аналізу

етапів підготовки вистави дозволив виокремити особливості створення образів авторського хореографічного твору, які створено на основі дослідження Архетипу К. Юнга та Архетипу Дикої Жінки К. П. Естес. В роботі проаналізовано процес створення образів пластичної вистави (вибір музичного матеріалу; створення лексики через природний рух, переживання та емоційний стан жінки; поєднання емоційного стану жінки з природними явищами; побудову історії на основі зв'язку жінок на кожному етапі життя: від юності до зрілого віку; маніфестація – відповідь на запитання «Хто я?», вербально через осмислення своїх емоцій, почуттів, переживань). Отже, досвід створення образів пластичної вистави продемонстрував, як на основі усвідомлення унікальності особистості та її життєвої історії, зв'язку з природою можна створити унікальні пластичні образи відповідно до концепції творчого проєкту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук Л. М. Досвід створення пластичної трансформаційної вистави «Метаморфози» на основі дослідження архетипу Богині-Матері. Актуальні питання гуманітарних наук . Вип. 80, том 1, 2024. С. 34-40. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/80_2024/part_1/7.pdf
2. Воглер К. Подорож письменника. Міфологічна структура для письменників / пер. З англ. Я. Машико. К.: ArtHuss, 2023. 528 с.
3. Герц І., Мова Л., Кебас О., Бойко О., Журавльова А. Сучасний танець: шляхи творчого вдосконалення: навчальний посібник. К.: Видавничий центр КНУКіМ, 2021. 241 с.
4. Естес Клара Пінкола Жінки, що біжать з вовками. Архетип Дикої жінки у міфах та легендах. Yakaboo Publishing, 2019. 464 с.
5. Кривохижа А. М. Мистецтво балетмейстера: навчально-методичний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів. Умань: ВП «Візаві», 2020. 145 с.
6. Культурологія: енциклопедичний словник / за ред проф. Мельника. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 508 с.
7. Лань О. Мистецтво балетмейстера: хореографія великої форми: навчально-методичний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 198 с. + 8 с. іл.
8. Максименко Ю., Синенький Д. Теоретичні засади пізнання художнього образу. Психологія і суспільство 2009 . № 4 (38). С. 181-185
9. Щербань О. Символічна функція художнього образу. ВІСНИК НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. 2010. Випуск 2. с. 65-69
10. Пластична трансформаційна вистава, хореографічна дума «Метаморфози». URL: <https://kubg.edu.ua/prouniversitet/news/podiji/8359-plastychna-transformatsiina-vystava-khoreohrafichna-duma-metamorfozy.html>
11. Carl G. Jung Man and his Symbols. Anchor Press Doubleday New York London Toronto Sydney Auckland. First published in the United States of America in 1964 Reprinted in 1968, 1970, 1971, 1972, 1974, 1975, 1976, 1979, 1983, 1988/ URL: <https://antilogicalism.com/wp-content/uploads/2017/07/man-and-his-symbols.pdf>

REFERENCES

1. Androschuk L. M. (2024) Dosvid stvorennia plastychnoi transformatsiinoi vystavy «Metamorfozy» na osnovi doslidzhennia arkhetypu Bohyni-Materi. [The experience of creating a plastic transformational performance "Metamorphoses" based on the study of the Mother Goddess archetype]/ Aktualni pytannia humanitarnykh nauk . Vyp. 80, tom 1, 2024S. 34-40. [in Ukrainian]
2. Vohler K. (2023) Podorozh pysmennyka. Mifolohichna struktura dlia pysmennykiv [The writer's journey: a mythological framework for writers] / per. Z anhl. Ya. Mashyko. K.: ArtHuss, 528 s. [in Ukrainian]
3. Herts I., Mova L., Kebas O., Boiko O., Zhuravlova A. (2021) Suchasnyi tanets: shliakhy tvorchoho vdoskonallennia [Modern dance: ways of creative improvement]: navchalnyi posibnyk. K.: Vydavnychiy tsentr KNUKiM, 241 s. [in Ukrainian]
4. Estes Klara Pinkola (2023) Zhinky, shcho bizhat z vovkamy. Arkhetyp Dykoi zhinky u mifakh ta lehendakh [Women who run with the wolves. The Wild Woman Archetype in Myths and Legends.]. Yakaboo Publishing, 464 s. . [in Ukrainian]
5. Kryvokhyzha A. M. (2020) Mystetstvo baletmeistera [The art of the choreographer]: navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv pedahohichnykh navchalnykh zakladiv. Uman: VP «Vizavi», 145 s. [in Ukrainian]
6. Kulturolohiia: entsyklopedychnyi slovnyk (2013) / M. P. Alchuk, F. S. Batsevych, I. M. Boiko; za red d-ra filos nauk, prof. V. P. Melnyka [Culturology: an encyclopedic dictionary]. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 508 s. [in Ukrainian]

7. Lan O. (2019) *Mystetstvo baletmeistera: khoreohrafiia velykoi formy* [The art of the ballet master: large-form choreography]; navchalno-metodychnyi posibnyk. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 198 s. + 8 s. il. [in Ukrainian]
8. Maksymenko Yu., Synenkyi D. (2009) *Teoretychni zasady piznannia khudozhnoho obrazu* [Theoretical principles of cognition of artistic image]. *Psykhologhiia i suspilstvo* № 4 (38). S. 181-185/ [in Ukrainian]
9. Shcherban O. (2010) *Symvolichna funktsiia khudozhnoho obrazu* [The symbolic function of an artistic image]. *VISNYK NTUU "KPI". Filosofiia. Psykhologhiia. Pedahohika. Vypusk 2.* s. 65-69 [in Ukrainian]
10. *Plastychna transformatsiina vystava, khoreorafichna дума «Metamorfozy»*. [Plastic transformation performance, choreographic thought «Metamorphoses»]. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/12082275.pdf> [in Ukrainian]
11. Carl G. Jung (1988) *Man and his Symbols*. Anchor Press Doubleday New York London Toronto Sydney Auckland. First published in the United States of America in 1964 Reprinted in 1968, 1970, 1971, 1972, 1974, 1975, 1976, 1979, 1983, 1988 URL: <https://antilogicalism.com/wp-content/uploads/2017/07/man-and-his-symbols.pdf>